

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2018

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2018

MARJA KIVINIEMI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin: 029 411 20

Sähköposti: etunimi.sukunimi@etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon: 029 411 20

E-post: förnamn.efternamn@etk.fi

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS, FINLAND

Phone +358 29 411 20

E-mail: firstname.surname@etk.fi

ISSN 2343-3558 (verkkojulkaisu)

LUKIJALLE

Tässä tilastojulkaisussa kerrotaan työeläkkeiden rahoituksen peruspiirteet vuonna 2018 ja esitetään aiheeseen liittyviä tilastolukuja muun muassa maksetuista eläkkeistä, niiden rahoittamiseksi kerätyistä vakuutusmaksuista, kertyneistä eläkevaroista ja eläkelaitosten sijoitustoiminnasta. Julkaisun liitteeksi on koottu keskeisimpiä tilastoaikasarjoja vuosilta 2016–2018 ja esitetty työeläkejärjestelmässä vuosina 2017 ja 2018 liikkuneet rahavirrat lähtien vuoden alun varoista ja päätyen vuoden lopun varoihin.

Julkaisussa esitetyt tilastoluvut perustuvat Eläketurvakeskuksen rekisteritietoihin, verkkosivuston tilastotietokantaan (tilastot.etk.fi) ja Työeläkelakipalveluun (www.tyoelakelakipalvelu.fi). Tietolähteinä on käytetty myös eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle sen hoitamaa kustannustenjakoselvittelyä varten toimittamia tilastotietoja ja eläkelaitosten toimintakertomuksia sekä tilinpäätöksiä. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskeva osuus perustuu pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n julkaisemiin aikasarjoihin (www.tela.fi).

Helsingissä joulukuussa 2019

Eläketurvakeskus

RAPORTISSA KÄYTETYT LAKILYHENTEET

TyEL	Työntekijän eläkelaki
MEL	Merimieseläkelaki
JuEL	Julkisten alojen eläkelaki
YEL	Yrittäjän eläkelaki
MYEL	Maatalousyrittäjän eläkelaki

SISÄLTÖ

Katsaus työeläkkeiden rahoitukseen vuonna 2018	7
1 Vakuuttamisvelvollisuus ja työeläketurva	11
2 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet ja eläkemaksut	12
3 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	14
3.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka.....	14
3.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat.....	15
3.3 Vastuuvelka/Eläkevastuu.....	17
4 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	18
5 Kunta-alan JuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	19
6 Valtion JuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	20
7 Evankelis-luterilaisen kirkon JuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	21
8 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	21
9 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta	22
9.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset.....	24
9.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastosiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet.....	25
10 Tilastolähteet ja luokitukset	26
Liitetaulukot	28
Taulukko 1.1. Työeläkejärjestelmän rahavirrat.....	28
Taulukko 1.2. Lakikohtaiset rahavirrat.....	28
Taulukko 1.3. TyEL-rahavirrat.....	29
Taulukko 2. Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.....	29
Taulukko 3. Vakuutusmaksuprosentit.....	30
Taulukko 4. Palkat ja työtulot.....	32
Taulukko 5. Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan.....	32
Taulukko 6. Kokonaisliikekulut ja ETK:n kustannusosuudet.....	33
Taulukko 7. Eläkelaitosten maksamat eläkkeet.....	33
Taulukko 8. Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno.....	33
Taulukko 9. Eläkevarat.....	34
Taulukko 10. Työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste.....	34
Taulukko 11. Perustekorko ja rahoitustekniset kertoimet.....	35
Taulukko 12. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin.....	35
Taulukko 13. Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin.....	36
Taulukko 14. Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2018 ja 2014–2018.....	36

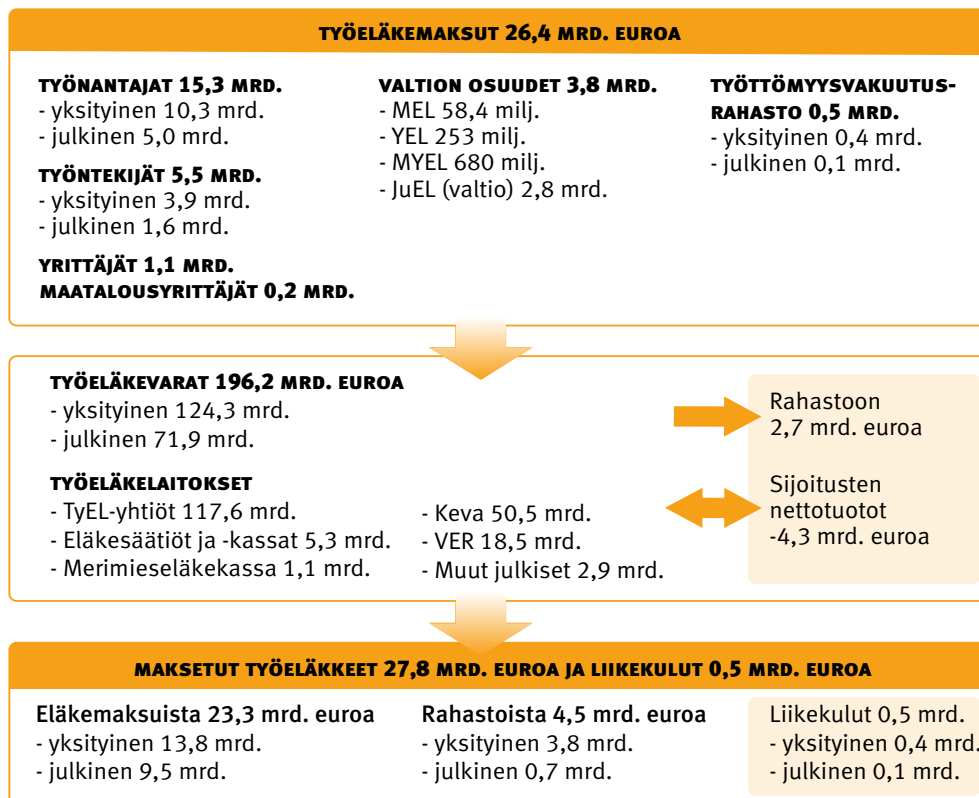
Katsaus työeläkkeiden rahoitukseen vuonna 2018

Koko työeläkejärjestelmässä kerättiin lakisääteisiä eläkemaksuja, valtion ja Työttömyysvakuutusrahaston osuudet mukaan lukien, yhteensä 26,4 miljardia euroa ja maksettiin eläke-etuuksia 27,8 miljardia euroa. Valtaosa työeläkelaitosten tilastovuoden aikana koostamista eläkemaksuista kului samanhetkisten eläke-etuuksien kustantamiseen. Myöhemmin maksettavia eläkkeitä varten rahastoiitiin 2,7 miljardia euroa eri eläkelakien rahastointiperiaatteiden mukaan. Vuoden lopussa työeläkevaroja oli kaikkiaan 196,2 miljardia euroa, joka oli kolme prosenttia, eli yli kuusi miljardia euroa, edellisvuotta vähemmän. Eläkemeno kasvoi lähes miljardi euroa.

Kuviossa 1 on esitetty yksinkertaistettuna työeläkkeisiin liittyvät rahavirrat vuodelta 2018. Eri eläkelakien mukaiset tarkemmat tilastoluvut vuosilta 2016–2018 on eritelty liitteen taulukoissa 1.1–1.3, joissa on lisäksi TyEL-rahavirtojen perusteellisempi rahoitustekninen jaottelu.

Kuvio 1.

Työeläkemaksut ja maksetut työeläkkeet vuonna 2018 sekä eläkevarat 31.12.2018, miljardia euroa.

Työeläkevarojen kokonaismäärän tilapäinen supistuminen johtui pääasiassa heikentyneistä osaketuotoista. Varoja purkautui myös rahastoista entistä nopeampaan tahtiin eläkkeitä maksettaessa. Aiemmin rahastoiduista työeläkevaroista käytettiin 4,5 miljardia euroa tarkasteluvuoden eläkkeisiin.

Työeläkelaitoksia oli tilastovuoden lopussa kaikkiaan 30 ja niissä vakuutettujen palkkasumma 88,9 miljardia euroa. Työeläkevakuutusyhtiöitä oli yhteensä viisi. Eläkesäätiöitä oli toiminnassa 13, eläkekassoja kuusi sekä lisäksi Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palkkoja ja työtuloja yksityisalojen eläkelaitoksissa vakuutetuille kertyi 64,7 miljardia euroa. Kevan ja muiden julkisten alojen vakuutettujen palkkasumma oli yhteensä 24,2 miljardia euroa.

Kaikkien työeläkevakuutettujen yhteenlaskettu palkkasumma kasvoi noin neljä prosenttia ja kokonaismaksutulo 0,7 miljardia euroa. Työeläkkeitä maksettiin lähes kolme prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Yksityisalojen työeläkkeisiin käytettiin yhteensä 17,5 miljardia euroa ja julkisalojen 10,3 miljardia euroa. Lakisääteinen työeläkemeno oli suuruudeltaan melkein kolmasosa vakuutettujen yhteenlasketusta palkkasummasta ja runsas kymmenesosa Suomen bruttokansantuotteesta. Työeläkelaitosten toimintaan liittyvät kulut olivat noin puoli miljardia euroa.

Työeläkevarat

Työeläkemaksuja rahastoitettiin tulevia eläkevastuita varten 0,2 miljardia euroa edellisvuotta enemmän, mutta samaan aikaan rahastoista myös purkautui varoja aiempaa nopeammin. Työeläkevarojen yhteismäärä 196,2 miljardia euroa oli 84 prosenttia Suomen bruttokansantuotteesta. Yli puolet varoista oli osakesijoituksia ja vajaa kolmannes joukkovelkakirjoja. Molemmat osuudet supistuivat noin kahdella miljardilla eurolla. Kiinteistösijoitusten määrä, 16,9 miljardia euroa, säilyi ennallaan.

Osakesijoitusten yhteenlasketut tuotot sijoitusvuoden lopussa olivat -4 prosenttia ja korkosijoitusten -1,2 prosenttia. Kiinteistösijoitukset tuottivat keskimääräistä paremmin, 6,2 prosenttia, mutta niissä oli alle kymmenen prosenttia koko sijoituskannasta. Koko vuoden nimellinen, keskimääräinen tuotto työeläkevaroille käyvin arvoin oli -2,1 prosenttia. Yksityisalojen sijoitustappiot olivat 1,6 prosenttia ja julkisalojen 3,1 prosenttia.

Pitemmän aikavälin eli vuosien 1998–2018 keskimääräinen työeläkevaroille saatu tuotto oli 5,1 prosenttia ja viimeisen viiden vuoden ajalta 4,5 prosenttia. Yksittäisten vuosien, etenkin osakesijoitusten, tuotot voivat vaihdella tuntuvasti, jopa kymmeniä prosenttiyksiköitä, kuten vuosina 2008–2012. Kiinteistöt ovat olleet tasaisen varmoja sijoituskohteita, samoin korkosijoitukset joitain poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta.

Entistä suurempi osuus eläkevarojen tuotoista saadaan nykyisin ulkomaisista sijoituskohteista. Kaikista työeläkesijoituksista yli puolet, joukkovelkakirjoista lähes 60 prosenttia ja osakesijoituksista melkein 70 prosenttia, oli sijoitettu euroalueen ulkopuolelle. Suomessa kaikista työeläkesijoituksista oli vajaa neljännes eli 47,4 miljardia euroa, josta osakesijoituksia oli 17,1 miljardia euroa, kiinteistösijoituksia 12,6 miljardia euroa ja joukkovelkakirjoja 3,8 miljardia euroa. Työeläkevaroista ja niihin liittyvästä sijoitustoiminnasta kerrotaan tarkemmin kohdassa 9.

Työeläkevakuuttajat olivat erittäin vakavaraisia heikosta sijoitusvuodesta ja vakavaraisuuden lievästä laskusta huolimatta. Tilastovuoden lopussa yksityisalojen työeläkelaitosten vakavaraisuusaste oli 125,3 prosenttia. Eläkevakuutusyhtiöillä vastaava luku oli 124,6, eläkesäätiöillä 133,9 ja eläkekassoilla korkein 135,6. Merimieseläkekassan vakavaraisuusaste oli 163,4 prosenttia. Vakavaraisuusaste kuvaa vakuuttajan riskinkantokykyä ja sitä on kuvattu tarkemmin kohdassa 9.1.

Työeläkemaksut

TyEL-maksun tasosta sovitaan ennakkoon useaksi vuodeksi eteenpäin työmarkkinoiden keskusjärjestöjen välisissä neuvotteluissa. Sosiaali- ja terveysministeriön vuodelle 2018 vahvistama, keskimäärin perittävä TyEL-maksu oli 24,4 prosenttia palkoista, mikä oli sama kuin vuonna 2017 peritty maksu. Työnantajan maksuosuus oli keskimäärin 17,75 prosenttia palkasta ja työntekijän 6,65 prosenttia.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksu oli 6,35 prosenttia palkoista alle 53-vuotiailla sekä yli 62-vuotiailla ja 7,85 prosenttia palkoista 53–62-vuotiailla. Edellä mainittu korkeampi maksuprosentti johtui eläkeuudistuksessa sovitusta väliaikaisesta siirtymäajasta (2017–2025), jolloin tälle ikäryhmälle karttuu myös eläkettä paremman karttumisprosentin mukaan.

Toteutunut, eläkelaitoksilta keskimäärin peritty TyEL-maksu ja siihen liittyvät tarkemat laskelmat on esitetty Eläketurvakeskuksen julkaisussa *Yritysten työeläkemaksut*. Vahvistetut lakikohtaiset, keskimääräiset maksuprosentit ovat taulukossa 1 ja niiden määrätymisperusteita on kuvattu tarkemmin kohdassa 2. Maksuprosenttien yksityiskohtaisempi jaottelu työnantajan ja työntekijän osuuksiin on esitetty liitetaulukossa 3.

Taulukko 1.

Keskimääräiset työeläkemaksut vuonna 2018.

Palkansaajat	Maksukertymä % työtulosta	Työnantajan maksuosuus %	Työntekijän maksuosuus %	
			Perusmaksu	Korotettu maksu
TyEL	24,4	17,75	6,35	7,85
MEL	20,0	13,20	6,35	7,85
JuEL kunta-ala ¹	28,3	21,48	6,35	7,85
JuEL valtio	23,8	16,89	6,35	7,85
JuEL kirkko ²	30,0	22,07	6,35	7,85
Yrittäjät	Maksukertymä % työtulosta	Perusmaksu	Korotettu maksu	
YEL ³	23,1	24,1	25,6	
MYEL ⁴	13,8/13,3	24,1	25,6	

Lähde: www.tyoelakelakipalvelu.fi (4.12.2019).

¹ Maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksuosat.

² Lisäksi eläkerahastomaksu, joka oli 5 % vuoden 2016 kirkollisverosta.

³ Maksukertymä-sarakkeessa on keskimääräinen YEL-maksuprosentti. Perusmaksu ja korotettu maksu ovat yrittäjille vahvistettuja YEL-maksuprosentteja ilman aloittavien yrittäjien maksualennuksia.

⁴ Maksukertymä-sarakkeessa ensimmäinen luku on maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti ja toinen on apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti. Perusmaksu ja korotettu maksu ovat vahvistettuja MYEL-perusprosentteja.

TyEL-maksuprosentti oli 24,4 vuosina 2017–2019 ja maksutaso on sovittu samaksi myös vuosille 2020 ja 2021. Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen keväällä 2016 neuvottelemassa kilpailukyky sopimuksessa päätettiin lisäksi, että aiemmasta maksunkorotustavasta poiketen työntekijöiden maksua korotetaan ja työnantajien maksua alennetaan portaittain samalla määrällä siten, että työntekijän maksun korotus ja työnantajan maksun alennus ovat yhteensä 1,20 prosenttiyksikköä vuosina 2017–2020. Vuonna 2021 maksut säilyvät vuoden 2020 tasolla. Sen jälkeen TyEL-maksun muutokset jakautuvat puoliksi työnantajan ja työntekijän maksuun. Työntekijän maksuosuuden muutos koskee sekä yksityis- että julkisalojen työntekijöitä.

1 Vakuuttamisvelvollisuus ja työeläketurva

Yksityisalojen työnantajilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää työntekijöilleen työeläketurvaa vakuuttamalla heidät valitsemassaan työeläkelaitoksessa eläkemaksujen ja eläkkeiden maksamista varten. Työntekijät vakuutetaan 17 ja 68 ikävuoden välillä alkaen alaikärajan täyttämistä seuraavan kuukauden alusta. Vakuuttamisvelvollisuus päättyy sen kalenterikuukauden loppuun, jolloin yläikäikäraja täyttyy. Yläikäraja on vuonna 1957 tai sitä ennen syntyneillä 68 vuotta ja se alkaa nousta vuodesta 2026 lähtien. Vuonna 1958–61 syntyneillä raja on 69 vuotta ja sitä nuoremmilla 70 vuotta.

Työnantaja voi järjestää työntekijöilleen eläkevakuutuksen TyEL-toiminnan osalta joko työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. Työnantajan valitsema eläkelaitostyyppi ei vaikuta vakuuttamisvelvollisuuteen tai työeläketurvan tasoon. MEL:n mukainen työskentely vakuutetaan Merimieseläkekassassa.

Kevan jäsenyhteisöt eivät vakuuta työntekijöitään, vaan oikeus eläketurvaan syntyy jäsenyhteisöön kuulumisen myötä. Valtion palveluksessa olevat pääsevät myös eläketurvan piiriin ilman työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta.

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevat ovat kirkon eläketurvan piirissä. Ortodoksisen kirkon työntekijät ovat työtehtävästä ja työsuhteen alkamisvuodesta riippuen vakuutettuina joko TyEL:n, valtion eläketurvan tai ortodoksisesta kirkosta annetun lain mukaan. Suomen Pankin työntekijöiden eläketurva noudattaa soveltuvin osin valtion työntekijöiden eläketurvaa. Ahvenanmaan maakuntahallitukseen ennen vuotta 2008 palkattuun henkilöstöön sovelletaan omaa eläkesääntöä ja sen jälkeen palkattuihin TyEL:iä. Kelan palveluksessa olevien työeläketurvaa koskevat nykyisin JuEL:n säännökset.

Työeläke määräytyy vuosiansioiden ja eläkkeen karttumisprosentin mukaan kaikista vakuutetuista työansioista vakuuttamisvelvollisuuden yläikärajaan asti. Eläkettä karttuu myös ansiosidonnaisilta sosiaalietuusajoilta, kotihoidontuen ajalta ja suoritetusta tutkinosta. Työeläkejärjestelmän etuudet ovat vanhuuseläke ja osittainen varhennettu vanhuuseläke, työkyvyttömyyseläke, työraeläke, kuntoutusetuudet ja perhe-eläke sekä osa-aikaeläke. Uusia osa-aikaeläkkeitä ei ole myönnetty enää vuodesta 2017 lähtien. Ensimmäinen työraeläke alkoi maaliskuussa 2018.

Työnantajan järjestämän rekisteröidyn TEL-lisäeläketurvan vakuuttaminen on päättynyt. Jäljellä olevien eläkkeiden ja etuuksien kustantamiseen osallistuvat TyEL:n ja MEL:n mukaista eläketurvaa vakuuttaneet eläkelaitokset.

Yrittäjät ja maatalousyrittäjät vastaavat omien eläkevakuutuksiensa ottamisesta. Heille karttuu ja maksetaan vastaavia eläkkeitä kuin työntekijöille. Vakuuttamisvelvollisuus alkaa 18 vuoden iän täyttämistä seuraavan kalenterikuukauden alusta ja päättyy viimeistään kuten työntekijöillä. Yrittäjät vakuuttavat eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien ja apurahansaajien eläkkeiden vakuuttamista.

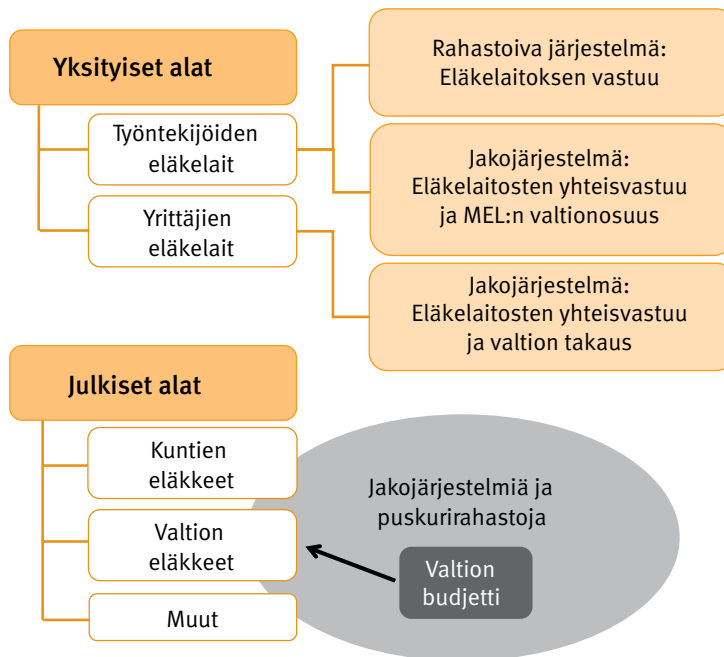
2 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet ja eläkemaksut vuonna 2018

Yksityisalojen palkansaajien eläkkeet kustannetaan osittain rahastoivalla tekniikalla eli niihin käytetään jatkuvasti sekä työeläkemaksuja että pitkän ajan kuluessa kerättyjä rahastoja ja niille saatuja tuottoja. Merimieseläkkeiden kustannuksiin osallistuu lisäksi valtio maksamalla osan eläkemenosta. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet rahoitetaan jakojärjestelmillä eli kyseisen vuoden YEL- ja MYEL-maksuilla sekä valtionosuuksilla. Valtio maksaa yrittäjäeläkkeiden kustannuksista osuudet, joihin YEL- ja MYEL-vakuutusmaksut eivät riitä.

Julkisaloiden työeläkkeitä varten on kerätty lakikohtaisia puskurirahastoja. Eläkkeet maksetaan jakojärjestelmillä, mutta nykyisin myös rahastojen tuotoilla. Valtiolla rahastoja on kerrytetty 1990-luvun alusta ja kunnilla pari vuotta kauemmin. Kirkon eläkejärjestelmässä rahastointi aloitettiin vuonna 1991. Kelan henkilöstön työeläketurva rahoitetaan Kelan eläkevastuurahastosta, jota kartutetaan perityillä eläkemaksuilla ja varoille saaduilla tuotoilla. Kuvio 2 havainnollistaa yksityisten ja julkisten alojen eläkkeiden rahoitusperiaatteita.

Kuvio 2.

Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet.

Palkattomilta etuusajoilta karttuneiden eläkeosien kustannuksiin osallistuvat kaikki eläkelaitokset. Lisäksi eläkelaitosten maksamat työeläkkeisiin liittyvät etuudet opiskeluajoilta ja alle kolmevuotiaiden lasten hoitamisen ajoilta korvaa valtio. Työttömyys- ja vuorotellukorvausten sekä aikuiskoulutustukien perusteella karttuvan eläketurvan kustantaa Työllisyysrahasto (ennen vuotta 2019 Työttömyysvakuutusrahasto).

Yksityisalojen työeläkemaksut ja varat kerätään työntekijän vakuuttaneeseen eläkelaitokseen. Aikanaan maksettavan eläkkeen niin sanottu rahastoitu osuus voi olla useamman työeläkelaitoksen vastuulla. Viimeinen eläkelaitos maksaa eläkkeen, mutta perii siihen mahdollisesti sisältyvät muiden eläkelaitosten vastuulla olevat eläkeosat Eläketurvakeskuksen hoitamalla kustannustenjakoselvittelyllä. Tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää rahaliikennettä selostetaan tarkemmin Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (www.etk.fi) ja julkaisuissa, jotka käsittelevät työeläkkeiden kustannustenjakoa.

Työnantajien ja työntekijöiden maksamat eläkemaksusuudet perustuvat kunkin työntekijän saamiin työansioihin. Työnantaja maksaa pääosan maksusta. Työntekijän eläkemaksu on 53–62-vuotiailla tilapäisesti 1,5 prosenttiyksikköä muita korkeampi heidän vuosien 2017–2025 paremman eläkekarttumansa takia.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa vuosittain työeläkevakuutusyhtiöiden hakemuksesta TyEL-maksujen perusteet, jotka määrittelevät maksujen eri osat. Vakuutusmaksuosia on kuvattu tarkemmin kohdassa 3.2 ja liitteen taulukossa 2. Maksutasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Maksutasoa käsitellään myös työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa lisäksi YEL- ja MYEL-maksujen perusteet. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjämaksuista kerrotaan tarkemmin kohdassa 8. Muiden eläkelakien mukaisia maksuja kuvataan kohdissa 4–7.

Julkisalojen työnantajien eläkemaksuista säädetään Kevan jäsenyhteisöjen osalta Kevasta annetussa laissa, valtion osalta valtion eläketurvan rahoituksesta annetun laissa, evankelis-luterilaisen kirkon osalta evankelis-luterilaisen kirkon eläketurvan rahoituksesta annetussa laissa sekä Kansaneläkelaitoksen osalta Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 13 §:ssä.

Kunta-alojen eläkkeiden rahoituksesta vastaavat Kevan jäsenyhteisöt yhteisvastuullisesti. Eläkemaksua maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Maksua on pyritty aiemmin säätelemään siten, että se on vastannut tasoltaan TyEL-maksua lukuun ottamatta eläkemeno- ja eläkemaksuun osaa, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa 5. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruuden päättää Kevan valtuuskunta.

Keva kerää myös valtion eläkemaksut Valtion Eläkerahaston tilille, josta siirretään varoja valtion talousarvioon eläkkeiden maksamista varten. Siirtomäärä on 40 prosenttia valtion eläkemenosta. Maksuprosentit vahvistaa valtiovarainministeriö. Vuoden 2019 alusta Kevan jäsenyhteisöjen ja valtion eläkemaksujen määräytymistapa muuttui oleellisesti. Maksujen uudet perusteet on esitetty Kevan ja Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla.

Keva hoitaa myös Kelan henkilöstön eläkeasiat ja evankelis-luterilaisen kirkon eläke-toimintaan liittyvät tehtävät. Kirkon eläkemaksujen perusteet vahvistaa kirkolliskokous. Ortodoksisen kirkon työntekijöiden eläkeasioiden toimeenpanosta vastaa laista riippuen työeläkeyhtiö, Keva tai ortodoksisen kirkon keskusrahasto. Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläketurvasta vastaa maakuntahallituksen finanssiosasto. Suomen Pankin eläkeasioita hoitaa Mandatum Life Palvelut Oy.

3 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Työeläkevakuutusyhtiössä työntekijänsä vakuuttanut työnantaja maksaa eläkeyhtiölle vakuutusmaksuna tietyn prosenttiosuuden kunkin työntekijän vakuutetuista työansioista. TyEL-maksun taso päätetään ennakkoon syksyllä ennen kalenterivuotta, johon maksut kohdistuvat. Kunkin vakuuttajan lopullinen maksukertymä lasketaan kyseisen vuoden maksu- ja palkkasummatietojen perusteella, joten maksuista saattaa kertyä yhtiölle yli- tai alijäämää. Se siirretään tietyin säännöin tulevien eläkkeiden rahoittamista varten varattuihin puskurirahastoihin, joita ovat jakojärjestelmäosaa tasaava tasausvastuu ja niin sanottu vakavaraisuuspääoma, jota kuvataan tarkemmin kohdassa 9.1.

TyEL-yhtiön vakuutusmaksu mitoitetaan siten, että se kattaa sijoitusten tuoton kanssa kyseisen vuoden aikana rahastoitavan eläkevastuun, yhteisesti kustannettavan tasauseläkemenon, hoitokulut ja saamatta jääneistä vakuutusmaksuista syntyvät tappiot. Tasauseläkemenon on eläkelaitosten jakojärjestelmällä kustantama eläkemenon. Sen muutoksia tasataan edellä mainitulla tasausvastuulla, jonka suuruus määräytyy eläkelaitosten laskuperusteiden mukaan.

Työnantajille voidaan antaa maksun alennuksina asiakashyvitystä sijoitustoiminnan tuotoista ja hoitokulujen ylijäämästä, jos eläkelaitosten vakavaraisuus sen sallii. TyEL-maksun eri osista on kerrottu tarkemmin kohdassa 3.2. Maksuprosentit vuosilta 2016–2018 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Eläkekassassa tai eläkesäätiössä työntekijöilleen eläkevakuutuksen järjestänyt työnantaja maksaa vakuutus- tai kannatusmaksua määrän, joka riittää yhdessä eläkelaitoksen tuottojen kanssa sen vastuuvelan muutokseen, eläkkeiden maksamiseen ja eläkelaitoksen muiden kulujen peittämiseen. Maksu joustaa eläkelaitoksen vakavaraisuudesta riippuen ja sitä voi myös muuttaa kesken vuotta. Työntekijät maksavat aina sosiaali- ja terveystieteiden vahvistaman työntekijän maksuosuuden.

Tarkempia tilastotietoja yritysten maksamista TyEL:n mukaisista vakuutusmaksuista esitetään vuosittain julkaistavassa Eläketurvakeskuksen tilastossa *Yritysten työeläkemaksut*. Sen sisältämät lopulliset vakuutusmaksutiedot on luokiteltu yritysten koon ja toimialan mukaan. Julkaisussa on esitetty muun muassa kaikissa eläkelaitoksissa vakuutettujen työntekijänsä keskimääräinen lopullinen vakuutusmaksuprosentti ja erikseen työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen tiedoista lasketut keskimääräiset toteutuneet TyEL-vakuutusmaksuprosentit.

3.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka

Vanhuuseläkkeitä varten rahastoidaan 0,4 prosentin vuotuista eläkekarttumaa vastaava määrä vakuutettujen ansiotuloista. Lisäksi rahastoituja eläkeosia täydennetään tietyin ehdoin sosiaali- ja terveystieteiden vahvistamilla korotuskertoimilla, jotka on esitetty Työeläkelakipalvelussa (www.tyoelakelakipalvelu.fi). Täydennykset kohdistetaan tällä hetkellä 55 vuotta täyttäneille. Rahastoimattoman osan eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat ai-

kanaan yhteisesti vakuutusmaksun tasausosalla. Maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä on rahastoitu ennakkoon noin viidennes.

Työkyvyttömyyseläkkeitä eläkelaitokset eivät rahastoi vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella ennakkorahastoinnilla. Vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän alkavan eläkkeen maksamista varten. Maksussa olleista TyEL- ja MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä on rahastoitu hieman yli puolet.

Osittaiset varhennetut vanhuuseläkkeet ja osa-aika- sekä **perhe-eläkkeet** eläkelaitokset kustantavat yhteisesti jakojärjestelmällä. Sillä kustannetaan myös kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot ja palkattomilta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannukset.

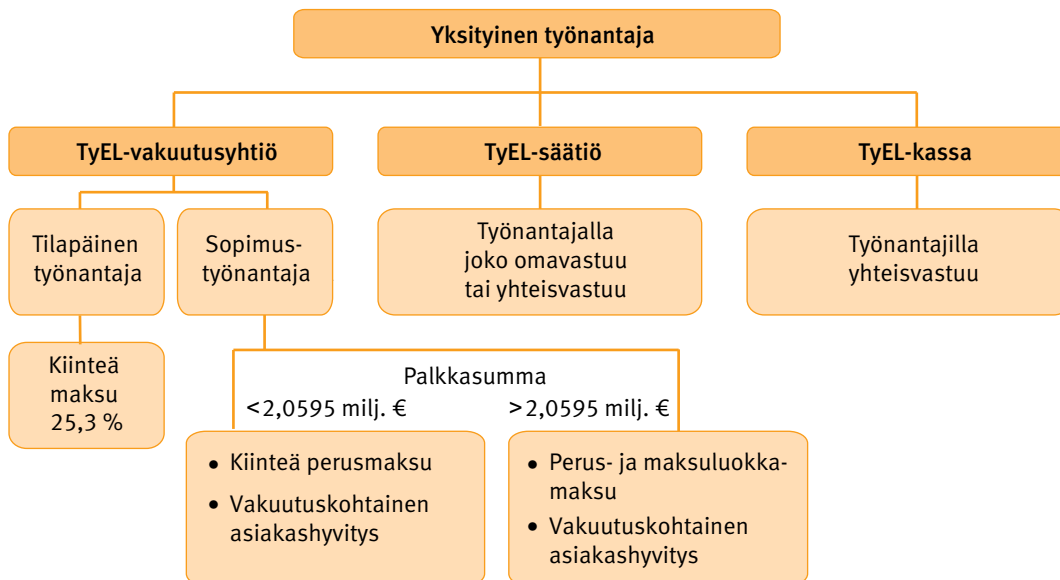
Eläkelajikohtaisista rahoitusperiaatteista kerrotaan yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen julkaisemassa *Työeläkkeiden kustannustenjako* -käsikirjassa.

3.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat

TyEL-maksujen maksutekniikka ja maksuprosentit vaihtelevat eläkelaitostyyppin ja työnantajan koon mukaan. Yksityisalojen työnantajan on järjestettävä työntekijöilleen eläketurvaa TyEL-vakuutuksella joko työeläkeyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. Työnantaja voi olla joko sopimustyönantaja tai tilapäinen työnantaja riippuen työntekijöiden työsuhteiden vakituisuudesta ja palkkojen määrästä. Kuviossa 3 on esitetty TyEL-maksuvaihtoehtoja eri tapauksissa.

Kuvio 3.

TyEL-maksu eläkelaitostyypeittäin vuonna 2018.

TyEL-eläkevakuutusyhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä, rahastoihin siirrettävillä **vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeosilla** kustannetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Edellä mainittujen eläkkeiden yhteisesti kustannettavat osat kustannetaan jakojärjestelmän mukaisella tasausosalla. Tasausmaksu myös tasaa maksun siten, ettei maksu perustapauksessa riipu työntekijän iästä tai sukupuolesta. Ikäriippuvia elementtejä ovat 53–62-vuotiaiden määräaikaisesti korkeampi työntekijän maksu ja vastaavasti matalampi työnantajan maksu sekä suurtyönantajien mahdollinen maksuluokkavaikutus.

Muita maksuosia ovat **hoitokustannusosa, maksutappio-osa ja lakisääteisten maksujen osa**. Viimeksi mainitulla kustannetaan TyEL 180 §:ssä tarkoitettua Eläketurvakeskuksen kustannukset, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu sekä Finanssivalvontaa koskevan lain 5 §:n mukainen maksu.

TyEL:n mukaista keskimääräistä kokonaismaksua alentaa **hyvitysosa**, joka määräytyy työnantajakohtaisesti muun muassa eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuottojen ja liikeyrityksien säästöjen perusteella. Työeläkeyhtiö voi jakaa asiakashyvityksiä laskuperusteiden mukaan yhtiön vakavaraisuuspääomaan kertyneistä sijoitustuotoista ja hoitokustannusyliäämästä, jos yhtiön vakavaraisuus sen sallii. Jos vakavaraisuuspääoma alittaa niin sanotun vakavaraisuusrajan, yhtiö ei saa jakaa asiakashyvityksiä (ks. kohta 9.1). Asiakashyvitykset ovat sijoitustuottojen ohella työeläkeyhtiöiden mahdollisia kilpailukeinoja.

Vanhuuseläkeosan suuruuteen vaikuttavat työntekijän ikä ja sukupuoli. Maksulla kerätyt varojat käytetään aikanaan eläkkeiden vanhuuseläkeosien maksamiseen varoille saatu tuotto ja muut vakuutustekniset tekijät huomioon ottaen.

Työkyvyttömyyseläkeosaan vaikuttavat muun muassa työnantajan koko ja toteutuneet työkyvyttömyystapaukset. Vuonna 2018 pienet sopimustyönantajat, joilla työntekijöiden kahden vuoden takaiset (2016) ansiot olivat alle 2 059 500 euroa, maksoivat vakuutettujen palkkoihin suhteutettua perusprosentin mukaista työeläkemaksua. Kun palkkasumma ylitti edellä mainitun eurorajan, sopimustyönantajat maksoivat osittain, ja 32 952 000 euron rajan ylittyessä täysin kunkin yrityksen työkyvyttömyysriskistä riippuvaa, niin sanottua maksuluokkamallin mukaista työkyvyttömyyseläkemaksua.

Työnantajan maksuluokka perustui työnantajalle laskettuun riskisuhteeseen, joka oli uusien myönnettyjen työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoidun eläkemenon suhde TyEL:n keskimääräisen riskin mukaiseen teoreettiseen työkyvyttömyyseläkemenoon. Maksuluokka määräytyi kahden viimeisen vuoden toteutuneiden riskisuhteiden keskiarvon perusteella. Taulukossa 2 on esitetty käytössä olleet, sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamat maksuluokkien riskisuhteiden keskiarvot ja maksuluokkakertoimet vuonna 2018. Maksuluokan vaikutus joko korottaa tai alentaa työeläkemaksua erityisesti korkean työkyvyttömyysriskin ikäluokissa.

Taulukko 2.

Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2018.

Maksuluokka	Maksuluokkien riskisuhderajat	Maksuluokakerroin	Maksuluokan keskimäär. maksu, % palkasta
11	vähintään 5	5,50	5,50
10	4,00–4,99	4,50	4,50
9	3,00–3,99	3,50	3,50
8	2,50–2,99	2,75	2,75
7	2,00–2,49	2,25	2,25
6	1,50–1,99	1,75	1,75
5	1,20–1,49	1,35	1,35
4	0,80–1,19	1,00	1,00
3	0,50–0,79	0,65	0,65
2	0,20–0,49	0,35	0,35
1	alle 0,20	0,10	0,10

Vakuutusmaksuun sisältyvä, maksuluokan perusteella määräytyvä työkyvyttömyyseläkeosa lasketaan kertomalla perusmaksu taulukossa esitetyllä maksuluokakerroimella. Maksuluokka 4 on perusluokka, jossa maksuluokakerroin on 1 ja maksu vastaa TyEL:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua.

Tilapäiset työnantajat maksoivat kiinteää maksua eli 25,3 prosenttia palkasta. Siihen eivät vaikuttaneet asiakashyvitykset. Tilapäiseksi työnantajaksi luokitellaan työnantaja, jolla ei ole yhtään vakinaista työntekijää palveluksessaan, ja vakuutettujen palkat ovat alle tietyn rajamäärän (vuonna 2018 kuuden kuukauden palkkasumma alle 8 346 euroa).

Vakuutusmaksuun vaikutti myös sosiaali- ja terveysministeriön puolivuositain (1.1. ja 1.7.) vahvistama vakuutusmaksukorko, joka oli vähintään kaksi prosenttia ja perustui Garantiassa noteerattuun TyEL:n 12 kuukauden viitekorkoon. Korko laskettiin teoreettisesta eräpäivästä (1.7.) varsinaiseen eräpäivään. Ennen 1.7. erääntyviä maksuja hyvitetiin vakuutusmaksukorolla ja sen jälkeen erääntyviin maksuihin lisättiin koron osuus. Maksukäytäntö ja korkoutustapa muuttuivat vuoden 2019 alusta käyttöön otetun tulorekisterin myötä.

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta työeläkemenosta syntyvän eläkevastuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavan TyEL- ja MEL-eläkemenon maksamiseen. Eläkesäätiöissä voi olla käytössä joko työnantajien kesken tasaava kirjanpito tai työnantajakohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta, kun taas työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vastaa omasta eläkemenostaan. Eläkekassaan kuuluvat työnantajat vastaavat yhdessä eläkemenostaan.

3.3 Vastuovelka/Eläkevastuu

TyEL- ja MEL-eläkelaitoksille syntyy vastuovelkaa yksilökohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuosista. Vastuovelka on eläkekohtaista velkaa eläkkeensaajille, vaikka sitä ei kerätä yksilöllisille eläketileille. Jakojärjestelmän periaatteilla kustannettaviin eläkkeisiin tai eläkeosiin varaudutaan TyEL:ssä ja MEL:ssä tasausmaksulla ja tasausvastuulla.

Vastuuvelka koostuu maksussa olevia ja tulevia eläkkeitä varten varatuista eristä ja puskurirahastoista. Kunkin eläkelaitoksen velka lasketaan tiettyjen vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaan. Eläkelaitokset kattavat vastuuvelkansa sijoitusomaisuudellaan kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan.

Työeläkevakuutusyhtiöiden ja Merimieseläkekassan vastuuvelat määräytyvät muun muassa vastaisten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista. Sijoitusriskejä puskuroivat työeläkeyhtiöiden vastuuvelkaan sisältyvät osittamattomasta lisävakuutusvastuusta muodostunut vastuu sekä työeläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Siihen liittyvästä tasausmenettelystä on kerrottu tarkemmin kohdassa 9.2.

Eläkekassojen vastuuvelka ja eläkesäätiöiden vastuuvelkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä ja niillä on oltava myös riskien tasaamista varten laissa (315/2015) määriteltyä vakavaraisuuspääomaa.

Työeläkelaitosten on sijoitettava vastuuvelan katteena olevat varat monipuolisesti, tuottavasti ja turvaavasti. Sijoitustoiminnasta ja sijoitusten tuottovaatimuksista sekä rahastoonsiirtovelvoitteesta kerrotaan tarkemmin kohdassa 9.

4 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Merimieseläkelain mukainen eläketurva vastaa pääosin TyEL:n mukaista eläketurvaa. Merenkulkijoiden muita vakuutettuja paremmista karttumisprosentteista ja joustavista, eläkeikää alemmista eläkejärjestelyistä ollaan luopumassa liukuvasti siten, että vuoden 2024 jälkeen MEL:n mukainen eläketurva karttuu muiden yksityisten alojen tapaan. TyEL:a parempi turva kustannetaan kyseiseen ajankohtaan saakka Merimieseläkekassan varoilla ja valtion osuuksilla.

MEL-vakuutusmaksut määräytyvät sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien Merimieseläkekassan maksuperusteiden mukaan. Työntekijöiden eläkemaksu on laskenut muiden alojen tasolle ja työnantajien maksu on vastaavasti noussut. Ennen vuotta 2016 sekä työntekijät että työnantajat maksoivat Merimieseläkekassalle saman suuruisen eläkevakuutusmaksun.

Valtio osallistuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla Merimieseläkekassalle sille arvioidun osuuden kunkin vuoden MEL:n mukaisesta eläkemenosta. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa merimieseläkelain 152 §:ssä tarkoitetun valtion osuuden lopullisen määrän. Arvioidun ennakon ja vahvistetun valtion osuuden lopullisen määrän erotus otetaan huomioon osuuden vahvistamista seuraavan ennakoerän maksamisen yhteydessä.

Vuosina 2016–2020 valtio maksaa Merimieseläkekassalle aiemman 33,3 prosentin sijaan 31 prosenttia MEL-eläkkeistä aiheutuvasta menosta ja vuodesta 2021 lähtien 29 prosenttia siitä.

Vuosien 2016–2018 maksuprosentit on esitetty liitteen taulukossa 3.

5 Kunta-alan JuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kevan jäsenyhteisöjen piirissä ansaittujen JuEL-eläkkeiden rahoitus perustuu jäsenyhteisöiltä vuosittain perittäviin maksuihin ja eläkevastuurahastoon sijoitustuottoineen. Maksuilla katetaan myös järjestelmän hallintokuluja. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastaavaa yhteyttä karttuviin eläkevastuisiin kuin TyEL:ssä eikä kuntaeläkkeiden rahoituksen kestolle tai tasolle ole asetettu yksityiskohtaisia tavoitteita. Rahastoon siirrettävä ja sieltä myöhemmin purettava määrä päätetään vuosittain.

TyEL:n mukaisten ja Kevan jäsenyhteisöjen palveluksessa olevien JuEL-eläkkeiden rahoitusperiaatteet ovat erilaisia. TyEL:ssä vastuovelka ja sen kattaminen on määritelty aina yksilötasolla. KuEL:ssa vuonna 1988 aloitetun puskurirahaston kartuttamisen taustalla oli pyrkimys pitää eläkemaksu tasaisempana suurten ikäluokkien ollessa eläkkeellä. Alun perin kuntaeläkkeiden rahoitus suunniteltiin jakojärjestelmän mukaan.

Eläkemaksut määräytyivät vuonna 2018 kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksoivat **palkkaperusteista eläkemaksua** työntekijöiden ansioiden mukaan. Työnantajilta peritty palkkaperusteinen maksu oli sama prosenttimäärä kaikille. Maksua ei kohdennettu eläkelajeittain eikä se riippunut työntekijöiden iästä. Työntekijöiden maksuprosentit ovat olleet ja ovat edelleen samat kuin TyEL:ssä. Maksuprosentit vuosilta 2016–2018 on esitetty liitteen taulukossa 3.

Osa kuntatyönantajista maksoi edellisen lisäksi euromääräistä **eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista maksua**. Eläkemenoperusteista maksua maksoivat vuonna 2018 vain työnantajat, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuonna. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui niistä vuoden aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet kyseisen työnantajan palveluksessa ennen vuotta 2005.

Varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa työnantajat maksoivat vuosina 2015–2018 ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyyseläkkeistä sekä kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Kevan valtuuskunta päätti varhaiseläkemenoperusteisen maksun määrän ja se jaettiin jäsenyhteisöjen kesken varhaiseläkkeistä aiheutuneiden menojen ja palkkasummien perusteella. Maksu vastasi tasoltaan TyEL:n työkyvyttömyyseläkemaksua.

Kevan jäsenyhteisöjen eläkemaksujen rakenteet muuttuivat vuonna 2019, jolloin varhaiseläkemenoperusteisesta maksusta luovuttiin ja palkkaperusteisesta eläkemaksusta tuli TyEL-maksua vastaava kokonaiseläkemaksu (www.keva.fi). Jäsenyhteisöjen eläkemaksujen tarkat laskuperusteet on esitetty Eläketurvakeskuksen säädöspalvelussa (www.saadospalvelu.fi).

6 Valtion JuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Valtion eläkkeet maksetaan kunkin vuoden talousarvioon varatuista määrärahoista. Valtio-työnantajat ja työntekijät maksavat muiden alojen tapaan työeläkemaksut niitä koskevan eläkelain mukaisista ansioista. Valtion eläketurvan toimeenpanon hoitaa Keva, mutta eläkemaksut tilitetään Valtion Eläkerahastolle (VER). VER huolehtii maksujen rahastoinnista ja varojen sijoittamisesta, mutta se ei vastaa täysin vuosittaisen eläkemenon rahoituksesta. Rahaston toiminnasta on säädetty valtion eläkerahastosta annetussa laissa (1295/2006).

VER:sta siirretään vuosittain valtion talousarvioon varoja eläkemenojen katteeksi. Siirrettävä määrä on lain mukaan 40 prosenttia valtion eläkkeistä aiheutuvista menoista. Tällä hetkellä siirtosumma on korkeampi kuin vuosittainen eläkemaksutulo ja sen arvioidaan kasvavan edelleen lähivuosina. Eläkemenojen kasvaneeseen rahoitustarpeeseen ovat vaikuttaneet keskeisesti valtion liikelaitosten yhtiöittämiset ja niiden siirrot yksityisen eläkejärjestelmän piiriin.

Niin sanotulla **siirtymämaksulla** eli yksityisen alan eläkelaitoksen valtiolle maksamalla suorituksella tuloutetaan valtiolle takaisin osa siirtyvästä henkilöstöstä aiheutuvista kustannuksista. Siirtyvän työntekijän eläke määräytyy valtion eläkkeitä koskevan lain mukaan yhtiöittämistä edeltävältä ajalta ja TyEL:n mukaan sitä seuraavalta ajalta. Siirtymämaksun piirissä oli kuusi valtionyhtiötä vuonna 2018. Maksun suuruus oli 28,6 miljoonaa euroa ja sen perusteena oleva palkkasumma 208,7 miljoonaa euroa.

Valtion Eläkerahasto pyrkii kartuttamaan rahastoituja eläkevaroja niin kauan, että niiden määrä ylittää neljännekseen valtion eläkevastuusta. Eläkevastuu tarkoittaa vuoden loppuun karttuneiden eläkeoikeuksien pääoma-arvoa. Tarkasteluvuoden lopussa rahastointitavoitteesta oli saavutettu jo 80 prosenttia. Kun tavoite on täyttynyt, arviolta vuonna 2033, talousarvioon siirrettävästä määrästä päätetään uudelleen.

VER ei kata eläkevastuitaan yksilökohtaisesti yksityisalojen palkansaajien tapaan, vaan se on puskurirahasto, jonka avulla tulevien eläkkeiden kustannuksia voidaan tasata sekä sijoitustuotoilla että rahastoa purkamalla. Varoja kerrytetään työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuilla sekä rahastolle saatavilla tuotoilla. Käytännössä eläkevastuu muuttuu vuosittain, koska työssä oleville karttuu eläkettä ja uusia eläkkeitä sekä alkaa että päättyy. VER perustettiin vuonna 1990, ja ensimmäiset vuodet toimintaa hoiti Valtiokonttori.

Valtियोtyönantajan eläkemaksu perustui vuoteen 2019 saakka osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin. Työnantajien palkkasummat jaettiin kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrättiin eri luokkiin kuuluvien henkilöiden palkkasummalla painotettuna keskiarvona. Maksuprosentit vuosilta 2016–2018 on esitetty liitteen taulukossa 3 ja laskuperusteet Eläketurvakeskuksen verkkosivujen säädöspalvelussa (www.saadospalvelu.fi).

7 Evankelis-luterilaisen kirkon JuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän, Kirkon keskusrahaston tai kirkollisen yhdistyksen palveluksessa olevat. Eläketurvan toimeenpanosta huolehtii Keva. Eläkkeiden maksamiseen tarvittavien varojen siirtämisestä Kevalle säädetään Kevasta annetusta laissa määritellyissä valtioneuvoston asetuksissa.

Kirkon eläkejärjestelmän rahoitus perustuu työnantajien ja työntekijöiden maksamiin eläkemaksuihin, kirkollisveroon perustuvaan eläkerahastomaksuun sekä Kirkon eläkerahastoon sijoitustuottoineen. Eläkerahastoa hoidetaan erillään Kirkon keskusrahaston muusta toiminnasta ja sen sijoitustoimintaa ohjaa kirkkohallituksen asettama Kirkon eläkerahaston johtokunta. Sijoitustoimintaa valvoo Finanssivalvonta.

Eläkerahastolla pyritään turvaamaan kirkon työntekijöiden eläkkeiden maksaminen ja tasaamaan seurakuntien eläkemaksujen kehitystä tulevaisuudessa. Kirkon eläkerahasto toimii puskuriperiaatteella eikä sitä ole sidottu TyEL:n tapaan yksilökohtaisiin eläkevastuuihin. Kirkon työnantajat maksavat palkkaperusteista eläkemaksua ja lisäksi eläkerahastomaksua, jolla on tarkoitus kasvattaa Kirkon eläkerahastoa toistaiseksi. Maksuprosentit vuosilta 2016–2018 on esitetty liitteen taulukossa 3.

8 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään (vuotuisen maksutuloon) ja valtion osuuksiin. Vuonna 2018 YEL-vakuuttamista hoidettiin työeläkevakuutusyhtiöissä ja kolmessa eläkekassassa. Nämä eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi valtio maksaa sen osan edellä mainittujen lakien mukaisesta eläkemenosta, johon vakuutusmaksut eivät riitä.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien työeläkevakuutusmaksuprosentti ja MYEL-perusprosentti vastaavat työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksuprosenttia ilman 53–62-vuotiaiden korotettua maksuosuutta. YEL- ja MYEL-vakuutettujen maksuprosentteihin tehdään 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monen prosenttiyksikön suuruinen korotus kuin 53-vuotiaiden työntekijöiden maksuihin. Yrittäjä maksaa korotettua maksua sen kalenterivuoden loppuun, jona hän täyttää 63 vuotta.

Yrittäjätoiminnan aloittaneet saavat neljän ensimmäisen yrittäjävuoden ajan 22 prosentin alennuksen YEL-maksuistaan. Lisäksi yrittäjät voivat maksaa tietyin edellytyksin 10–100 prosentin suuruista lisämaksua tai pienentää maksua korkeintaan 20 prosentilla yrityksen taloudellisen tilanteen mukaan. Maksun jousto vaikuttaa vastaavasti eläkkeen

karttumiseen. Vanhentuneet, maksamattomat työeläkevakuutusmaksut vähennetään YEL-työtulosta, joten ne pienentävät yrittäjän kokonaistyötuloa ja siten myös yrittäjälle karttuneen eläkkeen määrää.

MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Maksuprosentti riippuu iästä ja MYEL-työtulon määrästä. Maksu ei josta YEL:n tapaan. Tutkijoina ja taiteilijoina toimivien apurahansaajien eläketurva on myös järjestetty maatalousyrittäjien eläkelain mukaan. Apurahansaajien eläkejärjestelmä rahoitetaan vakuutettujen maksuilla, sijoitusten tuotoilla ja valtionosuudella. Työeläkevakuutusmaksun määräytymisperusteet ovat laissa (MYEL 22 §). Maksuprosentti on sidottu TyEL-maksuun, mutta maatalousyrittäjät ja apurahansaajat saavat maksustaan laissa määrätyn alennuksen. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen esityksestä työeläkevakuutusmaksun tarkemmat laskentaperusteet.

Yrittäjien, maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksuprosentit vuosilta 2016–2018 on esitetty liitteen taulukossa 3.

9 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta

Työeläkevarat on sijoitettu eri omaisuuslajeihin ja ne on hajautettu sekä kotimaahan että ulkomaille. Sijoitustoiminnalla turvataan työeläkkeiden maksamista. Saadut tuotot vaikuttavat eläkevarojen kehitykseen ja työeläkemaksujen tasoon. Yksityisalojen työeläkelaitoksilla on oltava sijoitusomaisuutta kunkin eläkelaitoksen vastuuvelan kattamiseen tarvittava määrä tiettyine puskurirahastoineen. Julkisilla aloilla työeläkevarat eivät ole vastuuvelan katteena, mutta rahastoilla pyritään vakauttamaan työeläkemaksujen tasoa tulevinä vuosina.

Eläkelaitosten on sijoitettava työeläkevarat tuottavasti ja turvaavasti. TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan vastuuvelan katteena olevien varojen sijoittamista koskevat säädökset edellyttävät, että sijoitukset tulee hajauttaa monipuolisesti. Lisäksi sijoitustoimintaa säädellään vakavaraisuusmekanismilla, johon kuuluu muun muassa vakavaraisuuteen perustuvia valvontarajoja. Vakavaraisuusvaatimuksia käsitellään tarkemmin kohdassa 9.1. Julkisella puolella ei ole vastaavia säädöksiä, joten sijoitustoiminnassa on vähemmän rajoitteita kuin yksityisaloilla ja sijoituksiin kohdistuvat riskit voivat olla suurempia.

Työeläkelaitoksen hallitus on vastuussa sijoitetuista eläkevaroista. Sijoitustoiminnan yleiset periaatteet sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet, rajoitteet ja toimintamallit määritellään eläkelaitoksen sijoitussuunnitelmassa, josta aktuaari antaa hallitukselle lausunnon. Siihen sisältyvät arviot muun muassa vastuuvelan määrästä, kestosta ja tuottovaatimuksesta sekä olennaisista riskeistä ja likviditeettivaatimuksista. Kaikkien työeläkelaitosten sijoitustoimintaa valvoo Finanssivalvonta.

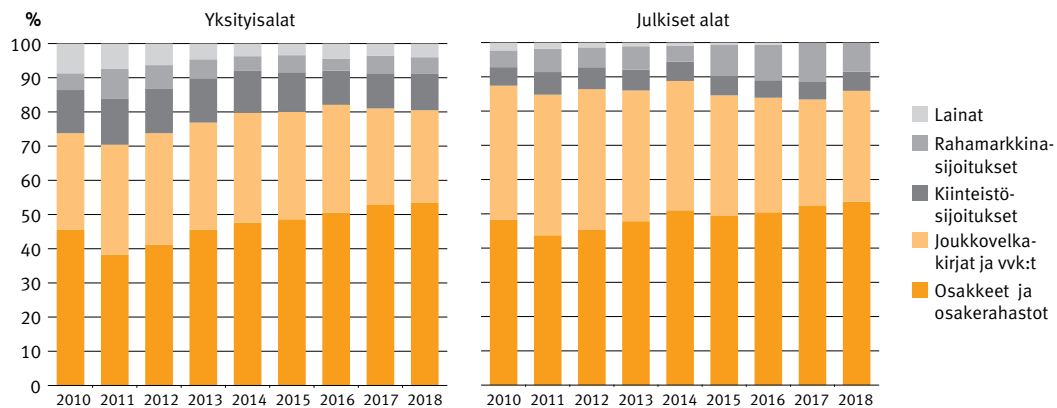
Yksityisten ja julkisten alojen työeläkesijoitukset ovat nykyisin rakenteeltaan saman tyyppisiä, mutta vakavaraisuusvaatimukset ja riskitasojen erot näkyvät sijoituskohteiden valinnassa. Sijoitustoiminnan onnistuminen ja eläkevarojen rahastointi edellyttävät sijoittajalta hyvää riskienhallintaa ja taitoa hajauttaa varat sekä alueellisesti että omaisuus-

lajeittain. Sijoituskohteita ovat osakkeet, joukkovelkakirjat, kiinteistöt, rahamarkkinavälineet ja esimerkiksi hedge-rahastot. Kuvioissa 4 ja 5 on esitetty aikasarjat yksityisten ja julkisten alojen työeläkesijoituksista sijoituslajeittain ja alueittain vuosilta 2010–2018.

Työeläkesijoituksia tehtiin pitkään pääasiassa kotimaisiin kohteisiin ja euroalueelle. Sijoitukset kohdistuivat myös nykyistä enemmän korko- ja kiinteistö-sijoituksiin. Tänä päivänä sijoitusten painopiste on siirtynyt osakesijoituksiin ja euroalueen ulkopuolelle myös yksityisellä puolella, mutta edelleen Suomeen tehdyt sijoitukset ovat yksityisalojen työeläkelaitoksilla julkisaloja yleisempiä. Euroalueen ulkopuolisten sijoitusten osuus vaihtelee eläkelaitostyyppittäin. Eläkekassojen ja -säätiöiden varoista niissä oli tarkasteluvuoden lopussa huomattavasti alle puolet, eläkevakuutusyhtiöillä ja julkisalojen eläkevakuuttajilla selvästi yli puolet.

Kuvio 4.

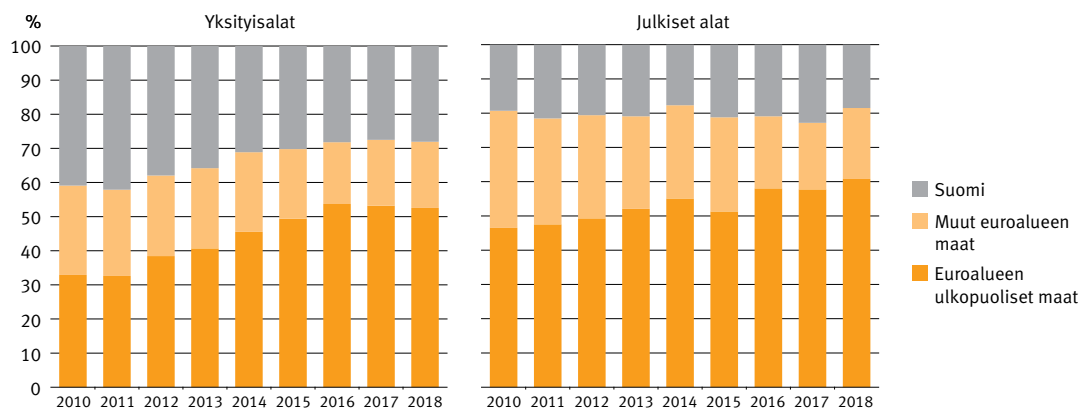
Työeläkesijoitukset sijoituslajeittain vuosina 2010–2018.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Kuvio 5.

Työeläkesijoitukset alueittain vuosina 2010–2018.

Lähde: Tela (www.tela.fi).

Työeläkevarojen sijoitustoiminnassa keskitytään pitkän aikavälin tuottotavoitteisiin. Yksittäisten vuosien tuotot voivat vaihdella huomattavasti ja esimerkiksi osakesijoituksissa heilahdella laidasta laitaan. Tarkasteluvuodelta laskettu, kaikkien sijoituslajien keskimääräinen nimellinen tuotto (-2,1 %) oli poikkeuksellisen matala verrattuna esimerkiksi viideltä viimeiseltä vuodelta laskettuun tuottoon (4,5 %) ja myös pitemmän ajanjakson eli vuosien 1998–2018 tuottoon (5,1 %). Eri sijoituslajien väliset tuotto-odotukset vaihtelevat huomattavasti niiden sisältämän riskin mukaan. Työeläkelaitosten osakesijoituksista on saatu parhaat vuosikohtaiset ja pitkän aikavälin tuotot. Kiinteistösijoitukset ovat olleet tasaisen varmoja kohteita, samoin korkosijoitukset joitain poikkeuksellisia vuosia lukuun ottamatta.

Sijoitustuotot vaihtelevat hieman myös eläkeyhteisöryhmittäin. Kevaa ja Valtion Eläkerahastoa eivät sido yksityisalojen toimijoille säädetyt vakavaraisuusvaatimukset, joten niiden saamat kokonaistuotot ovat olleet jonkin verran työeläkeyhtiöitä korkeampia. Julkisalojen eläkelaitosten sijoitusjakaumat ovat painottuneet enemmän osakkeisiin, mutta esimerkiksi hedge-rahastojen osuus on eläkevakuutusyhtiöillä selvästi julkisaloja korkeampi. Yksityisalojen eläkevakuuttajien riskinkantokyvyn, varojen ja vakavaraisuuden on oltava jatkuvasti niin hyvällä tasolla, että ne pystyvät kantamaan kauas tulevaisuuteen yltävät vastuunsa rahastoiduista eläkkeistä. Liitteen taulukoissa 13 ja 14 on esitetty sijoitustuottoprosentteja eläkelaitostyypeittäin.

Eläketurvakeskuksen verkkosivuille kootaan vuosittain eläkevarojen sijoittamista koskevaa kansainvälistä vertailua, jossa on tällä hetkellä mukana 24 työeläkesijoittajaa. Suomen suurimpien työeläkelaitosten lisäksi käsitellään suuria toimijoita Pohjois-Euroopasta ja -Amerikasta sekä Aasiasta. Sivustolla vertaillaan reaalituottoja yhden, viiden ja kymmenen vuoden tarkastelujaksoilla vuosina 2009–2018.

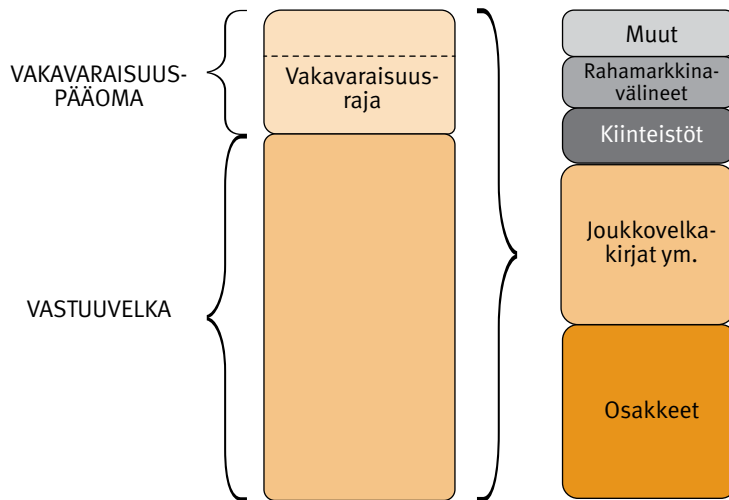
9.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset

Vakavaraisuus edellyttää, että työeläkelaitoksella on riittävästi riskinkantokykyä. Toisin sanoen eläkelaitoksen sijoitusomaisuudella pitää pystyä kattamaan tulevia velvoitteita koskeva vastuuvetka ja siihen liittyvät puskurirahastot (kuvio 6). Vastuuvetka eri osineen määritellään eläkelaitoksen laskuperusteissa. Vakavaraisuuslaskennassa osittamaton lisävakuutusvastuu lasketaan osaksi vakavaraisuuspääomaa, jolla eläkelaitokset varautuvat vakuutus- ja sijoitusriskeihin.

Vakavaraisuuslaskennassa otetaan huomioon kaikki olennaiset ja todelliset sijoitustoiminnan riskit sekä vakuutusriskit. Esimerkiksi eläkelaitoksen vakavaraisuusrajaa laskettaessa on tunnistettava yksittäisiin sijoituksiin liittyvät riskit, koska samaan sijoitukseen voi kohdistua useita eri riskejä. Ne luokitellaan vakavaraisuussäännöksissä, joissa riskiluokkia on kaikkiaan 18. Riskiarvojen summaa kutsutaan vakavaraisuusrajaksi. Sen tulee kattaa noin 97 prosentin todennäköisyydellä seuraavan vuoden aikana mahdollisesti toteutuvat eläkelaitoksen riskit. Korkeammat riskit ja sijoitusten keskittäminen nostavat vakavaraisuusrajaa.

Kuvio 6.

Eläkelaitoksen vakavaraisuusraja, vastuovelka ja sijoitusomaisuus.

TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuutta ja vakavaraisuusäännösten noudattamista valvoo Finanssivalvonta. Vakavarainen eläkelaitos voi ottaa enemmän riskejä kuin vähemmän vakavarainen. Jos eläkelaitoksen vakavaraisuuspääoma ei ylitä vakavaraisuusrajaa, sen toimintaa rajoitetaan aluksi siten, ettei se voi jakaa asiakashyvityksiä. Jos vakavaraisuuspääoma putoaa tiettyyn vähimmäismäärään tai sen alapuolelle, eläkelaitoksen on toimitettava talouttaan koskevat tervehdyttämisen- ja rahoitussuunnitelmat Finanssivalvonnalle.

Vakavaraisuusraja koskevat säännökset ovat yhteisiä kaikille yksityisalojen työeläkelaitoksille, mutta vakavaraisuusraja johdettavat toimintaperiaatteet poikkeavat jonkin verran eläkelaitostyyppin mukaan. Nämä periaatteet on määritelty työeläkevakuutusyhtiöistä annetussa laissa, eläkesäätiölaissa ja vakuutuslainsäädännössä. Lisäksi TyEL-eläkelaitoksilla on yhteisvastuu eläkelaitoksen mahdollisessa konkurssitilanteessa. Käytännössä se tarkoittaa kyseisen eläkelaitoksen varojen ja vastuiden jakamista muiden TyEL-laitosten kesken ja sijoitustappioiden täyttämistä yhteisesti.

Vakavaraisuusaste on tunnusluku, joka lasketaan kunkin eläkelaitoksen eläkevarojen suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettyyn vastuovelkaan. Tämä prosenttiosuus vaihtelee eri eläkelaitoksilla. Ennen vuotta 2017 vakavaraisuusaste laskettiin vakavaraisuuspääoman suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettyyn vastuovelkaan. Liitteen taulukossa 10 on esitetty eläkelaitosten keskimääräiset vakavaraisuusasteet vuosilta 2016–2018.

9.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastoonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet

TyEL- ja MEL-vakuuttajia koskeva rahastoonsiirtovelvoite kuvaa eläkelaitosten sijoituksille asetettua tuottovaatimusta. Se määräytyy edellä mainittujen eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden ja toteutuneiden osaketuottojen mukaan. Velvoite perustuu rahoit-

tusteknisiin kertoimiin, joita ovat täydennyskerroin, osaketuottokerroin ja kolmen prosentin rahastokorko.

Eläkelaitosten on täydennettävä vastuovelkaansa rahastosiirtovelvoitteen mukaisilla erillä vuosittain. Jos eläkelaitosten sijoitukset tuottavat yli rahastosiirtovelvoitteen, kyseinen erotus siirtyy eläkelaitosten vakavaraisuuspääomiin kasvattamaan vakavaraisuutta ja tulevaa rahastosiirtovelvoitetta. Jos taas sijoitukset tuottavat alle rahastosiirtovelvoitteen, mekanismi toimii käänteisesti eli varoja siirtyy vakavaraisuuspääomista eläkevastuisiin.

Eläketurvakeskus laskee täydennyskertoimen vertailuarvon ja perustekorona, jota käytetään tasausjärjestelmän tekniikassa. Työeläkelaitokset käsittelevät kertoimien arvot ja ne vahvistetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriössä työeläkelaitosten hakemuksesta. Eläketurvakeskus laskee perustekorona kaksi kertaa vuodessa ja täydennyskertoimen neljännesvuosittain eläkelaitosten ilmoittamien vakavaraisuustietojen pohjalta. Perustekorot ja eri kertoimet vuosilta 2016–2018 on esitetty liitteen taulukossa 11. Niistä on koottu myös aikasarjat Työeläkelakipalveluun (www.tyoelakelakipalvelu.fi).

Osaketuottokerroin lasketaan Eläketurvakeskuksessa eläkelaitosten ilmoittamien toteutuneiden osaketuottotietojen perusteella. Kerroin lasketaan neljännesvuosittain ja koko kalenterivuoden osaketuottokerroin määräytyy seuraavan vuoden alussa eri kvartaalien keskimääräisistä osaketuotoista. Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla (www.etk.fi) kerrotaan tarkemmin osaketuottokertoimen määräytymisestä ja Työeläkelakipalvelussa on aikasarja eri vuosien ja vuosineljännesten kertoimista.

10 Tilastolähteet ja luokitukset

Tässä raportissa esitetyt tilastot pohjautuvat pääasiassa eläkelaitosten toimintakertomuksiin ja tilinpäätöksiin sekä Eläketurvakeskuksen kustannustenjako- ja rekisteritietoihin. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot on koottu pääasiassa Työeläkevakuuttajat TELA:n julkaisemista tietolähteistä.

Eläkelaitosten tilinpäätökset valmistuvat tilinpäätösvuotta seuraavana keväänä ja kustannustenjako puolestaan tehdään tilinpäätösvuotta seuraavana syksynä. Nämä tiedot poikkeavat hieman toisistaan, koska kustannustenjaossa käytetään tarkistettuja vastuutietoja, mutta tilinpäätöksissä osa vastuutiedoista perustuu eläkelaitosten arvioihin. Ennen tulorekisterin voimaantuloa vuonna 2019 esimerkiksi vastaisten vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät aina olleet lopullisia tilinpäätöshetkellä, vaan ne tarkentuivat vasta myöhemmin keväällä työnantajien vuosi-ilmoitusten yhteydessä. Lisäksi tilinpäätöksissä on ilmoitettu eläkelaitosten vuoden aikana maksamat eläkkeet, joten esimerkiksi YEL-eläkelaitosten maksamissa eläkkeissä on yleensä mukana TyEL/TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL-vapaakirjoja ja mahdollisesti myös julkisella puolella ansaittuja eläkeosia YEL-eläkkeiden lisäksi. Kustannustenjaossa eläkkeitä tarkastellaan eläkelaitos- ja lakikohtaisesti.

Julkisten alojen työeläkelaitokset maksavat myös yksityisten alojen eläkkeitä viimeisen eläkelaitoksen periaatteen mukaan ja päinvastoin. Nämä niin sanotut Vilma-eläkkeet käsitellään Eläketurvakeskuksen kustannustenjakoselvittelyn yhteydessä. Vuonna 2018 yk-

sityisten alojen työeläkelaitokset maksoivat julkisten alojen eläkkeitä yhteensä 819 miljoonaa euroa ja julkisten alojen eläkelaitokset maksoivat yksityisalojen eläkkeitä 626 miljoonaa euroa.

Liitteen taulukossa 7 on esitetty työeläkelaitosten maksamat eläkkeet ja taulukkoon 8 on koottu eri eläkelakien mukaan karttuneet lakikohtaiset eläkeosat (eläkemeno). Raportissa esitetyt eläkemenotiedot perustuvat sekä Eläketurvakeskuksen rekistereistä saatuihin lukuihin että eläkelaitosten kustannustenjakoa varten Eläketurvakeskukselle ilmoitettiin tietoihin.

Liitteen taulukossa 1 on esitetty työeläkejärjestelmässä liikkuneiden rahavirtojen täsmäytys summatasolla ja lakikohtaisesti lähtien tilastovuoden alun varoista ja päätyen vuoden lopun varoihin. Vuoden aikana maksetut vakuutusmaksut, eläkkeet ja niihin liittyvät korvaukset sekä sijoitustuotot on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista. Taulukon luvut on koottu Eläketurvakeskuksen verkkosivuilla sijaitsevasta tilastotietokannasta (tilastot.etk.fi).

Liitetaulukot

Taulukko 1.1.

Työeläkejärjestelmän rahavirrat vuonna 2018, miljoonaa euroa.

Eläkevarat 1.1.2018	202 339,4
Työeläkemaksut	22 085,7
TVR-maksu	572,0
Valtion osuudet	3 780,1
Sijoitustuotot	-4 247,3
Verot	-30,8
Muu	-1,8
Yhteensä	22 157,9
Maksetut korvaukset	-27 797,0
Kokonaisliikekulut	-505,3
Yhteensä	-28 302,3
Eläkevarat 31.12.2018	196 194,9

Taulukko 1.2.

Lakikohtaiset rahavirrat vuosina 2017 ja 2018, miljoonaa euroa.

2017	TyEL	MEL	Kunta-ala	Valtio	Kirkko	Kela	SP	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	118 659,1	1 068,8	48 634,7	18 767,0	1 423,5	820,2	612,9	124,5	108,4	190 219,1
Vakuutusmaksut	13 530,5	56,8	4 793,3	1 391,8	188,9	67,2	10,0	1 075,9	179,9	21 294,3
TVR-maksu	564,7	3,2	170,6	13,4	5,2	2,6	0,3	.	.	760,0
Siirrot	-39,0	0,0	.	39,0	0,0
Valtion osuus	.	57,5	.	2 741,1	.	.	.	192,8	657,8	3 649,2
Maksetut korvaukset	-14 961,2	-136,9	-5 000,8	-4 568,5	-200,9	-101,6	-27,4	-1 211,7	-814,0	-27 023,0
Kokonaisliikekulut	-346,8	-4,3	-51,9	-17,5	-3,4	-0,6	-0,5	-63,0	-17,5	-505,3
Verot	-26,7	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.	0,0	-26,7
Sijoitustuotto	8 706,7	84,9	3 715,4	1 220,9	127,1	33,5	9,4	.	5,9	13 903,8
Muu	65,1	0,8	0,2	-1,0	1,9	1,2	-0,4	0,0	0,5	68,2
Eläkevarat 31.12.	126 152,4	1 130,8	52 261,4	19 586,2	1 542,3	822,5	604,3	118,5	121,0	202 339,4
2018	TyEL	MEL	Kunta-ala	Valtio	Kirkko	Kela	SP	YEL	MYEL	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	126 152,4	1 130,8	52 261,4	19 586,2	1 542,3	822,5	604,3	118,5	121,0	202 339,4
Vakuutusmaksut	14 187,2	52,2	4 919,8	1 406,7	188,9	70,1	20,4	1 065,7	174,7	22 085,7
TVR-maksu	428,8	1,4	127,9	8,1	3,5	2,1	0,2	.	.	572,0
Siirrot	-27,4	0,0	.	27,4	0,0
Valtion osuus	.	58,4	.	2 789,2	.	.	.	253,0	679,5	3 780,1
Maksetut korvaukset	-15 366,8	-130,0	-5 225,3	-4 648,6	-208,2	-103,7	-27,8	-1 259,4	-827,2	-27 797,0
Kokonaisliikekulut	-344,5	-4,4	-51,4	-16,9	-3,3	-0,6	-0,5	-64,0	-19,7	-505,3
Verot	-30,8	.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	.	0,0	-30,8
Sijoitustuotto	-2 037,4	7,9	-1 539,1	-664,9	-40,1	30,3	1,1	.	-5,1	-4 247,3
Muu	1,8	1,5	0,1	-1,5	-3,1	-0,3	-1,3	0,0	0,9	-1,8
Eläkevarat 31.12.	122 963,3	1 117,8	50 493,4	18 485,7	1 480,0	820,4	596,4	113,8	124,1	196 194,9

TVR-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston TyEL 182 §:n perusteella eläkelaitoksille hyvittävä maksu.

Taulukot on koottu pääasiassa eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista siten, että vuoden alun eläkevaroihin on lisätty/vähennetty vuoden aikana tapahtuneet suoritukset kuten kerätyt vakuutusmaksut ja saadut sijoitustuotot sekä maksetut korvaukset. Tämän laskennan tuloksena on päästy vuoden lopun varoihin.

Taulukon kohta "Siirrot" sisältää valtion ja TyEL:n mukaiseen vakuuttamiseen liittyvät siirtymämaksut.

"Verot" ovat eläkelaitosten tuloslaskelmiin sisältyvät tilikauden ja aikaisempien tilikausien suoriteperusteiset välittömät verot. Eri tilastolähteiden käytöstä aiheutuvat erot on koottu taulukon kohtaan "Muu".

Taulukko ei sisällä ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkeitä koskevia tietoja. Taulukko sisältää Suomen Pankin (SP) tiedot.

Lähde: www.etk.fi > Tilastotietokanta > Työeläkkeiden rahoitus ja kustannustenjako > Rahavirta.

Taulukko 1.3.

TyEL-rahavirrat jaoteltuina rahoitustekniikan mukaisiin osiin vuonna 2018, miljoonaa euroa.

	Vanhuus	Työ- kyvyttö- myys	Tasaus	Osake- tuotto- sidonnai- suus	Lisä- eläke- turva	Hyvi- tykset	Tasoi- tus- määrä	Vaka- varaisuus- pääoma	Erotus	Yhteensä
Eläkevarat 1.1.	78 716,8	4 792,6	9 600,1	2 159,0	964,9	381,5	20,9	29 516,6	0,0	126 152,4
Vakuutusmaksut	2 070,4	587,0	11 663,2	..	0,0	-384,2	..	378,8	-128,0	14 187,2
TVR-maksu	477,8	-49,0	428,8
Siirrot	3 489,8	..	-2 158,1	-1 270,2	-77,1	355,5	-20,9	-347,6	1,2	-27,4
Valtion osuus	0,0	0,0	0,0
Maksetut eläkkeet	-2 637,5	-669,0	-12 136,3	0,0	76,0	-15 366,8
Kokonaisliikekulut	..	-39,1	-0,8	-304,6	0,0	-344,5
Verot	-30,8	0,0	-30,8
Sijoitustuotto	2 353,1	142,0	1 607,2	-1 613,8	50,9	2,7	..	-4 579,5	0,0	-2 037,4
Muu	-19,5	4,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0	-85,6	102,0	1,8
Eläkevarat 31.12.	83 973,1	4 817,5	9 053,9	-725,0	937,9	356,4	0,0	24 549,5	0,0	122 963,3

Taulukon rahavirrat on jaettu eläkkeiden rahoitustekniikan mukaisiin osiin. Luvut on kerätty pääasiassa Eläketurvakeskuksen kustannustenjakotiedoista.

Kohta "Eläkevarat yhteensä" vastaa taulukon 1.2 TyEL-saraketta.

Sarake "Erotus" tasaa rahoitustekniikan mukaiset määrät tilinpäätöslukujen kanssa.

Tilinpäätökset tehdään vuodenvaihteen arviolukujen pohjalta ja kustannustenjako seuraavan vuoden syksyn lopullisista luvuista.

Taulukko 2.

Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat vuosina 2016–2018.

Maksukomponentit, % palkoista	2016	2017	2018
Vanhuuseläkeosa	2,9	3,5	3,5
Työkyvyttömyyseläkeosa	0,9	0,9	1,0
Tasausosa	20,2	19,7	19,8
Muut osat ¹	0,9	0,8	0,8
Arvioitu hyvitys	-0,5	-0,5	-0,7
Tilapäinen alennus ²	-0,4	0,0	0,0
<i>Keskimääräinen vakuutusmaksu</i>	<i>24,0</i>	<i>24,4</i>	<i>24,4</i>

¹ Sisältää maksutappio- ja hoitokustannusosan sekä lakisääteisten maksujen osan.

² Työkyvyttömyyseläkemaksuista kertyneen ylijäämän palautus.

Taulukko 3.

Vakuutusmaksuprosentit vuosina 2016–2018.

Yksityisalojen palkansaajien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	TyEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	24,0	18,00	6,00	5,70	7,20
2017	24,4	17,95	6,45	6,15	7,65
2018	24,4	17,75	6,65	6,35	7,85

Vuosi	MEL	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	22,8	16,7	6,1	5,70	7,20
2017	22,0	15,4	6,6	6,15	7,65
2018	20,0	13,2	6,8	6,35	7,85

Lähde: www.tyoelakelakipalvelu.fi (4.12.2019).

Julkisten alojen keskimääräiset eläkemaksuprosentit.

Vuosi	JuEL kunta-ala	Työnantajan osuus, %				Työntekijän osuus, %		
		Yhteensä	Palkka-perusteinen	Varhais-eläkemenoperusteinen	Eläkemenoperusteinen	Yht.	Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	29,4	23,2	17,1	0,9	5,21	6,2	5,7	7,2
2017	28,5	21,9	17,1	0,9	3,94	6,6	6,15	7,65
2018	28,3	21,5	16,8	3,9	3,75	6,8	6,35	7,85

Eläkemenoperusteinen maksuosaa vain työnantajilla, joilla on maksussa ennen vuotta 2005 jäsenyhteisöjen piirissä karttuneita eläkkeitä.

Vuosi	JuEL valtio	Työnantajan osuus, %		Työntekijän osuus, %		
		Yhteensä		Yhteensä	Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	24,1	17,8		6,28	5,7	7,2
2017	23,6	17,0		6,67	6,15	7,65
2018	23,8	16,9		6,88	6,35	7,85

Vuonna 2018 keskimääräinen valtion työnantajan eläkemaksu oli 16,89 % palkoista. Maksua alennettiin 1,17 prosenttiyksikköä vuosien 2013–2015 eläkemaksujen laskennassa havaitun virheen oikaisun takia. Vuosina 2017 ja 2016 vastaavat alennukset olivat 1,15 ja 1,12 prosenttiyksikköä.

Lähde: www.tyoelakelakipalvelu.fi (4.12.2019).

Vuosi	JuEL kirkko	Työnantajan osuus, %	Työntekijän osuus, %		
			Yhteensä	Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	30,5	24,2	6,3	5,7	7,2
2017	30,7	24,0	6,7	6,15	7,65
2018	30,0	22,0	6,9	6,35	7,85

Lisäksi eläkerahastomaksu, joka oli 4 % kirkollisverosta vuonna 2016–2017 ja 5 % vuonna 2018.

Yrittäjien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	YEL	Vahvistettu maksu, %	
		Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	22,6	23,6	25,1
2017	23,1	24,1	25,6
2018	23,1	24,1	25,6

Aloittavan yrittäjän YEL-maksualennus on 22 %.

YEL-työtuloissa on vuosittain vahvistettavat ala- ja ylärajat.

Vuosi	YEL-työtulon rajat, €/v
2016	7 557,18–171 625,00
2017	7 645,25–173 625,00
2018	7 656,26–173 875,00

Maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit.

Vuosi	MYEL		Vahvistettu maksu, %		Alin maksu, %		Ylin maksu, %	
	Maatalousyrittäjät	Apurahansaajat	Perusmaksu	Korotettu maksu	Perusmaksu	Korotettu maksu	Perusmaksu	Korotettu maksu
2016	13,6	13,4	23,6	25,1	12,7	13,6	23,6	25,1
2017	13,9	13,4	24,1	25,6	13,0	13,8	24,1	25,6
2018	13,8	13,3	24,1	25,6	13,0	13,8	24,1	25,6

Maatalousyrittäjien ja apurahansaajien maksuprosentteihin vaikuttavat vakuutetun iän lisäksi hänen henkilökohtaisen MYEL-työtulonsa suuruus.

Vuosi	Liukuva maksuprosentti työtulovälillä
2016	26 474,52–41 602,87
2017	26 783,03–42 087,69
2018	26 821,60 - 42 148,29

Taulukko 4.

Palkat ja työtulot vuosina 2016–2018, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL	JuEL kunta-ala	JuEL valtio	JuEL kirkko	Muut ¹	YEL	MYEL	Yhteensä
2016	54 225	258	16 888	6 041	508	326	4 709	1 349	84 304
2017	56 048	259	16 844	5 854	498	356	4 645	1 304	85 808
2018	58 837	261	17 410	5 898	498	378	4 613	1 240	89 134

¹ Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden palkat.

Tiedot perustuvat eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle kustannustenjakoa varten ilmoittamiin tietoihin. MEL:n tiedot perustuvat Merimieseläkekassan tilinpäätöksiin.

Taulukko 5.

Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan vuosina 2016–2018, miljoonaa euroa.

	TyEL ¹	MEL ²	Yhteensä	TVR ³	MEL valtionosuus	Kaikki
2016	13 003	59	13 062	609	57	13 728
2017	13 492	57	13 548	568	58	14 174
2018	14 160	54	14 213	430	58	14 702

¹ Sisältää siirtymämaksun.

² Ilman valtion osuutta eläkemenosta.

³ Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	JuEL kunta-ala	JuEL valtio ¹	Valtion talousarviosta ²	JuEL kirkko	Muut ³	Yhteensä	TVR ⁴	Kaikki
2016	4 966	1 506	2 685	192	71	9 420	204	9 624
2017	4 793	1 431	2 741	189	77	9 231	192	9 423
2018	4 920	1 434	2 789	189	91	9 423	142	9 565

¹ Sisältää siirtymämaksun.

² Valtion talousarviosta rahoitettava eläkemenon nettoerä.

³ Sisältää Suomen Pankin ja Kelan toimihenkilöiden eläkkeisiin liittyvät maksutulot.

⁴ Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät.

	YEL	MYEL	YEL ja MYEL yhteensä	Valtion osuus ¹		Kaikki
				YEL	MYEL	
2016	1 065	182	1 248	143	638	2 029
2017	1 076	180	1 256	190	658	2 104
2018	1 066	175	1 241	253	680	2 174

¹ Tilivuonna maksetut valtion osuudet.

Taulukko 6.

Kokonaisliikekulut ja ETK:n kustannusosuudet vuosina 2016–2018, miljoonaa euroa.

	TyEL liikekulut	ETK	Yhteensä	MEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2016	317,4	28,5	345,9	4,3	0,1	4,4
2017	318,5	28,3	346,8	4,2	0,1	4,3
2018	318,0	26,5	344,5	4,3	0,1	4,4

	JuEL kunta-ala liikekulut	ETK	Yhteensä	JuEL valtio liikekulut	ETK	Yhteensä	JuEL kirkko liikekulut	ETK	Yhteensä
2016	45,9	4,8	50,7	16,4	1,7	18,1	3,5	0,1	3,6
2017	47,4	4,5	51,9	16,0	1,6	17,6	3,3	0,1	3,4
2018	47,2	4,2	51,4	15,5	1,4	16,9	3,2	0,1	3,3

	YEL teoreettiset hoitokulut	ETK	Yhteensä	MYEL liikekulut	ETK	Yhteensä
2016	64,4	2,8	67,2	16,4	0,5	16,9
2017	60,8	2,2	63,0	17,0	0,5	17,5
2018	62,0	2,0	64,0	19,3	0,4	19,7

Liikekulut sisältävät korvaustoiminnan hoitokulut ja liikekulut ilman ETK:n kustannuksia. TyEL:n mukaiset liikekulut on laskettu vähentämällä eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaisista liikekuluista YEL-laskuperusteiden mukaiset teoreettiset hoitokulut. MYEL-luvut sisältävät pelkät MYEL-hoitokulut ilman maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (MATA) ja luopumistukilain (LUTU) mukaisia kuluja.

Taulukko 7.

Eläkelaitosten maksamat eläkkeet vuosina 2016–2018, miljoonaa euroa.

	TyEL- vakuut- tajat	Merimies- eläke- kassa	Keva kunta-ala	Keva valtio	Keva kirkko	Muut	YEL- vakuut- tajat	Mela	Kaikki
2016	13 633	155	5 094	4 175	214	155	1 619	901	25 946
2017	14 166	157	5 389	4 241	226	161	1 701	914	26 955
2018	14 612	158	5 656	4 288	235	165	1 763	919	27 796

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 8.

Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno vuosina 2016–2018, miljoonaa euroa.

	TyEL	MEL	JuEL kunta-ala	JuEL valtio	JuEL kirkko	Muut	YEL	MYEL	Yhteensä
2016	14 250	184	4 743	4 479	193	155	1 143	799	25 946
2017	14 822	187	4 992	4 574	201	160	1 203	815	26 955
2018	15 303	189	5 211	4 645	208	164	1 250	826	27 796

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. JuEL vuodesta 2017 alkaen. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 9.*Eläkevarat vuosina 2016–2018, miljoonaa euroa.*

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	Merimies- eläkekassa	Yksityisalat yhteensä
2016	112 079	3 233	3 347	118 659	1 069	119 728
2017	119 166	3 521	3 465	126 152	1 131	127 283
2018	117 619	3 368	1 976	122 963	1 118	124 081

	Keva kunta-ala	Keva valtio	Keva kirkko	Muut julkiset	Julkiset alat yhteensä
2016	48 635	18 767	1 424	1 433	70 258
2017	52 261	19 586	1 542	1 427	74 817
2018	50 493	18 486	1 480	1 417	71 876

	YEL-vakuuttajat	Mela	Yrittäjät yhteensä	Kaikki yhteensä
2016	125	108	233	190 219
2017	119	121	240	202 339
2018	114	124	238	196 195

Taulukko 10.*Työeläkelaitosten keskimääräinen vakavaraisuusaste vuosina 2016–2018, prosenttia.*

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	MEL	Yhteensä
2016	28,0	39,7	37,8	28,6	58,8	28,8
2017	130,1	141,4	138,6	130,6	166,2	130,9
2018	124,6	133,9	135,6	125,0	163,4	125,0

Vuonna 2016 vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitoksen vakavaraisuuspääoman suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettyyn vastuuelkaan.

Vuosina 2017–2018 vakavaraisuusaste on laskettu eläkevarojen suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettyyn vastuuelkaan. Eläkevaroina on käytetty vastuuelkaa, johon on lisätty vakavaraisuuspääoma.

Lähde: Vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitosten tilinpäätöstiedoista.

Taulukko 11.

Perustekorko ja rahoitustekniset kertoimet vuosina 2016–2018, prosenttia.

	Perustekorko, %	
	1.1–30.6.	1.7.–31.12.
2016	4,50	4,50
2017	4,75	5,25
2018	5,50	5,50

	Täydennyskerroin (b_{16})				Osaketuotto- kerroin (j) vuositasoinen	Rahasto- korko (i_0)	Osaketuotto- sidonnaisuus- aste (λ)	Rahastoosiir- tovelvoite vuositasoinen
	1.1.	1.4.	1.7.	1.10.				
2016	1,16	1,30	1,01	1,01	5,80	3,0	10	4,7
2017	1,09	1,23	1,52	1,61	9,59	3,0	15	5,8
2018	1,35	1,34	1,31	1,24	-8,42	3,0	20	2,6

Rahastoosiirtovelvoite määritellään kaavalla $b_{16} + i_0 + \lambda \times j$.

Vuositasoisen rahastointivelvoitteen laskennassa täydennyskerroin lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön neljännesvuosittain vahvistamista kertoimista.

Lähteet: Eläketurvakeskuksen lyhyen aikavälin eläkemeno- ja maksutasoennusteet (2019), Työeläkelakipalvelu (www.tyoelakelakipalvelu.fi) ja Säädospalvelu (www.saadospalvelu.fi).

Taulukko 12.

Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin vuosina 2016–2018, prosenttia.

	Eläkevakuutusyhtiöt			Eläkesäätiöt ja eläkekassat		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rahamarkkinasijoitukset	3,2	4,9	4,8	8,3	7,6	6,5
Lainat	4,7	3,8	4,2	1,1	0,3	1,4
Joukkovelkakirjat	31,7	28,2	27,3	32,0	30,2	28,6
Kiinteistöt ja osakkeet	9,5	9,9	10,1	14,1	14,4	17,5
Hedge-rahastot	10,7	9,7	11,2	1,1	0,9	1,0
Muut osakesijoitukset	8,0	8,3	9,5	7,9	7,5	8,0
Noteeratut osakkeet	32,2	35,4	32,8	35,5	39,0	37,0
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

	Yksityinen sektori			Julkinen sektori			Kaikki		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Rahamarkkinasijoitukset	3,5	5,1	4,9	10,4	11,2	8,5	6,1	7,4	6,3
Lainat	4,4	3,6	4	0,6	0,1	-0,1	2,9	2,2	2,5
Joukkovelkakirjat	31,5	28,1	27,1	33,4	30,9	32,4	32,2	29,1	29,1
Kiinteistöt ja osakkeet	10,0	10,3	10,6	5,1	5,3	5,6	8,2	8,5	8,8
Hedge-rahastot	10,0	9,1	10,7	5,2	5,1	6,2	8,2	7,6	9,0
Muut osakesijoitukset	8,1	8,3	9,6	6,1	6,8	8,9	7,3	7,7	9,3
Noteeratut osakkeet	32,4	35,6	33,1	39,1	40,5	38,4	34,9	37,4	35,1
<i>Yhteensä</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

Lähde: TELA (www.tela.fi 4.12.2019).

Taulukko 13.

Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin vuosina 2016–2018, prosenttia.

	TyEL yhtiöt	TyEL säätiöt	TyEL kassat	TyEL yhteensä	MEL	JuEL kunta-ala	JuEL valtio	JuEL kirkko	MyEL	Yhteensä
2016	5,1	7,1	5,6	5,1	6,7	7,4	6,7	7,9	3,2	5,9
2017	7,4	6,7	6,7	7,4	8,1	7,7	6,2	8,9	4,6	7,4
2018	-1,6	-2,9	-0,3	-1,6	0,7	-3	-3,4	-2,6	-3,5	-2,2

Taulukko 14.

Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2018 ja 2014–2018, prosenttia.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Julkinen sektori	Kaikki ¹
1998–2018	5,0	5,8	5,3	5,1
2014–2018	4,4	4,6	4,8	4,5

¹ Sisältää myös Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen.

Lähde: TELA (www.tela.fi 4.12.2019).

ELÄKETURVAKESKUKSEN
TILASTOJA

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2018

Tilastoraportissa tarkastellaan pääpiirteittäin työeläkkeiden rahoitusperiaatteita vuonna 2018 ja esitetään tilastotietoja muun muassa maksetuista eläkkeistä, perityistä eläkemaksuista ja eläkevaroista sekä niiden sijoittamisesta. Raportti käsittelee sekä yksityisten että julkisten alojen eläkkeiden rahoitusta.

ELÄKETURVAKESKUKSEN TILASTOJA

Eläketurvakeskus on lakisääteinen työeläketurvan kehittäjä, asiantuntija ja yhteisten palvelujen tuottaja. Tilastoja-sarjassa julkaistaan tilastotietoja eläketurvan eri alueilta. Tilastot perustuvat eläkejärjestelmän rekisteritietoihin.

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN